National conference

कोविड १९ परिस्थिथिमध्ये सामाजिक कार्यकर्त्यांचा प्रतिसाद

- **सामाजिक कर्यकर्त्याचे नाव** :- शिरसाठ पूजा घनशाम
- **महाविद्यालयाचे नाव** :- ग्रामीण विकास अध्ययन केंद्र व समाजकार्य संशोधन संस्था.अहमदनगर.
- **संचालक** :- डॉ. सुरेश पठारे
- **मार्गदर्शक** :- प्रा.सहा.विजय संसारे
- **क्षेत्रकार्य ठिकान** :- अहमदनगर तालुक्यातील निवडक २१ गाव,अहमदनगर.

शोध निबंध शीर्षक :-

- **कोविड १९ प्रभावित कुटुंब; समुपदेशन व पुनर्वसन**
  (संदर्भ :- अहमदनगर तालुक्यातील निवडक २१ निवडक गाव, जिल्हा-अहमदनगर)

प्रस्तावना

- अहमदनगर तालुक्यातील निवडक २१ गावाची निवड केली असून स्नेह-सहयोग अनामप्रेम मिशन राहत प्रकल्पाअंतर्गर कार्य करण्याचा प्रयत्न केला.
- 'सदर शोध निबंधामध्ये समाजकार्यलयिन संशोधन व क्षेत्रकार्य करत असताना प्रशिक्षणार्थी समाजकार्यकर्लोने कोविड -१९ ची परिस्थिति लक्षात घेता.'कोविड-१९ प्रभावित कुटुंब : समुपदेशन व पुनर्वसन” या विषयाची निवड केली.
- अहमदनगर तालुक्यातील निवडक २१ गावामध्ये जाऊन तेथील कुंटुबावर कोविड १९ चा कसा प्रभाव पडला आहे आणि त्या अनुशंगाने त्यांचे समुपदेशन व पुर्नवसन करण्याचा प्रयत्न केला.
- प्रशिक्षणार्थी सामाजिक कार्यकर्ता ने क्षेत्रकार्य केलेल्या अहमदनगर तालुक्यातील निवडक २१ गावाची यादी पुढील प्रमाणे- पिंपरी घुमट, नांदगांव, देहेरे, विलद, शेंडी, पोखर्डी, वारुळवाडी, पिंपळगांव माळवी, गडमांजरसुंभा, डोंगरगन, इनामपुर, खोसपुरी, पानगरमळ, मजले चिंचोळी, अगडगाव, देवगाव, संजयनगर, कापूरवाडी, ससेवाडी, शिंगवेलाईक, इत्यादी गावामध्ये समाजकार्योकर्लोले क्षेत्रकार्य पूर्ण केले.

हस्तक्षेप योजना आणि क्रियाकलाप

- ज्या कुटुंबातील कमवणारा व्यक्ती कोविंड 13 या विषाणुचा संसर्ग झाल्याने त्याचे निधन झाले असेल त्या कुटुंबाच् वारसदारांना स्नेह सहयोग योजने अंतर्गत किमान 30,000 रुपयची आर्थिक मदत मिळवून देण्याचे कार्य केले.त्याच प्रमाणे त्या कुंटुबालील समस्यांचे समुपदेशन करण्यात आले आणि त्यांना मानासिक व आर्थिक मदत करण्यात आली.
- प्रत्येक गावामध्ये जावून दिव्यांग व्यक्तीची माहिती मिळवून त्यांना प्रत्यक्ष गृहभेटी देऊन त्याला कोविड 19 च्या काळामध्ये कोणकोणत्या समस्या आल्या त्याचा आभ्यास करून त्या समस्सयाचे निराकरण केले, आणि त्याचे पुनर्वसन केले.
- प्रत्येक गावामध्ये जावून कोविड-19 ने किती व्यक्ती मृत झाले त्याचा सर्वे करून त्याला प्रत्यक्ष गृहभेटी देण्यात आल्या, आणि त्याच्या स्नेह-सहयोग फॉम भरुन घेण्यात आला.व ज्या कुंटुबाची आर्थिक परिस्थति कोविड-१९ च्या प्रादुर्भावाले खुपच मदावली असेल अश्या कुंटुबाला १००० पर्यलाची किराणा किट वाटण्यात आली.
- लोकांना आर्थिक मदत करण्यासाठी वेगवेगळ्या संस्थाकडून निधी संकलित करण्यात आला.

- समाजकार्याकर्ली क्षेत्रकार्याच्या कालावधीमध्ये प्रत्येक गावामध्ये जावून व प्रत्येक घरी जावून कोरोना विषणुन संबधित जनजागृती करण्याचा प्रयत्न केला.
- समाजकर्यकर्तिने क्षेत्रकार्य दरम्यान गावातील प्रत्येक लोकाला लसीकरणाचे फायदा व महत्त्व सांगितले व त्यांना लसीकरण करण्यासाठी प्रेरित केले.
- किशोरवयीन मुलीला मासिक पाळी म्हणजे काय त्यात त्यावेळी होणारे बददल, स्वताची स्वच्छता या विषयी मार्गदर्शन केले.
- प्रत्येक गावामध्ये जाणून तेथिल अंगणवाडीला भेट देऊन आणि अंगणवाडी सेविकेच्या माध्यमातून येणाऱ्या तिसत्या संभाव्य लाटि विषयी लोकापर्यंत जनजागृती केली.
- ज्या कुटुंबातील आई-वडिल या दोघाचे निधन कोविड १९ या विषाणुले झाले अशा कुटुबातील शिक्षण घेणाच्या मुला मुलीला स्नेहालया अंतर्गत मिळणाच्या शिष्यवृत्ती योजनाचा लाभ करून देण्यात आला. आणि त्याची संपूर्ण शिक्षणाची जबाबदारी ही स्नेहालया परिवाराकडे देण्यात आली आणि त्याचे समुपदेशन करून त्याचे पुनरवसन करण्यात आले.

हस्तक्षेपाचा परिणाम ; निरिक्षण व शिकव्यात मिळालेल्या बाबी

निरिक्षण

- गावामध्ये जावून कोविड १९ विशानुबद्दल जनजागृति केल्यानंतर गावातील नागरिक योग्य पद्धतीने माक्स लावू लागले, त्याचप्रमाने संवाद साधताना एकमेकमध्ये सामाजिक अंतर ठेऊ लागले.
- जे व्यक्ति लस घेण्यासाठी नाखुश होते,ते व्यक्ति स्वता:हुन लस घेण्यासाठी पुढे आले.
- कोविड १९ या विशानुबद्दल जनजागृति केल्यानंतर गावातील नागरिकाच्या मनामध्ये असलेले अनेक गैरसमज दूर झाल्याचे दिसून आले.
- क्षेत्रकार्य करत असताना असे निदर्शनास अले कि, कोविड १९ हा संसर्ग शाररिक अजार असून मानसिक आजर देखिल आहे.

शिकण्यास मिळालेल्या बाबी

- शासकीय कार्यालयीन कामकाज शिकण्यास मिळाले.
- समुपदेशानाची कौशल्य विकसित झाले.
- संवाद कौशल्य विकसित झाले.
- विविध आव्हानाना सामोरे जाण्याचे कौशल्य शिकण्यास मिळाले.
- समस्या सोडवण्याचे व सर्वेक्षण करण्याचे कौशल्य विकसित झाले.
- व्यवसायिक कार्याचे व मर्गादार्शकाची तसेच समाज मध्यमांचा वापर करण्याचे कौशल्य विकसित झाले.

आव्हाने

- कोरोनाच्या काळात कार्य करणे आव्हानात्मक होते.
- वैयक्तिक व कौटुंबिक काळजी घेउन समुदायत कार्य करणे.
- लोकाना लस घेण्यास प्रवृत करने व सनुपदेशन करणे.
- लोकांचे गैरसमज दूर करताना लोकांची मानसिकता नुसार कार्य करणे व संवाद साधने.
- वैयक्तिक व गटकर्यावर कार्य करणे.

निष्कर्ष

- सदर शोध निबंध हा संपूर्णत: क्षेत्रकार्यामध्ये केलेल्या कार्यावर अवलंबून आहे. प्रशिक्षणार्थी समाजकर्यकर्तिने क्षेत्रकर्यसाठी अहमदनगर तालुक्यातील निवडक २१ गावाची निवड केले असून तेथे क्षेत्रकार्य पूर्ण केले.
- प्रशिक्षणार्थी समाजकार्यकर्तिने स्नेह- सहयोग अनामप्रेम मिशन राहत प्रकल्पा अंतर्गत ज्या कुटूबामधील कमवता व्यक्ती कोविड-१९ विषाणुने मयत झाला अशा कुटुंबाच्या वारसदाराला किमान 30000 ची मदत मिळून देण्याच्या प्रयत्न केला. स्नेह-सहयोग उपक्रमाअंतर्गत त्या कुटुबाला आर्थिक मदत आर्टिकचर इंजिनिअर असोशियन याच्याकडून मिळालेल्या निधिमार्फत १००० रु. पर्यंतची किराना किट वितरीत करण्यात आली.
- त गावामध्ये कोरोना विषाणु व कोरोना लसीकरणाबाबत जनजागृती केली. हे सर्व कार्य करत असताना प्रशिक्षणार्थी समाजकार्यकर्तीला अनेक आव्हाला सामोरे जावे लागले. मात्र सर्व आव्हाला सामोरे जापून क्षेत्रकार्य यशस्वीपणे पार पाडण्याचा समाजकर्यकर्तिने प्रयत्न केला, क्षेत्रकार्यामध्ये कोरोला विषाणु संदर्भाति व लसिकरणासंदर्भात जनजागृती केल्यामुळे त्याचा परिणाम हा सकारात्मक दिसु लागला.
- क्षेत्रकार्यामिधील परिस्थिति बघता व्यक्तींसहकार्य, गटकार्य, व समुदाय संघटन व सामाजिक कृती या समाजिक पदधतीचा वापर केला. त्यासाठी समाजकार्यकर्तिनी अनेक सामाजिक कौशल्य व सधानाचा वापर करून १ माहिन्याचा कालावधी असलेले क्षेत्रकार्य परिवेक्षकाच्या मार्गदर्शनाखाली पूर्ण केले.

संदर्भ

- कोव्हीड बद्दल अद्यायावत माहिती – https://www.mygov.in/covid-19/
- महाराष्ट्र शासन सार्वजनिक आरोग्य विभाग – https://arogya.maharashtra.gov.in
- COVID-19 अद्यतन. कोविड -१९ इंडिया . आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय. एमओएचएफडब्ल्यू (2020). ऑनलाईन उपलब्ध: https://www.mohfw.gov.in/
- कादंबरी कोरोनाव्हायरस-एमओएचएफडब्ल्यू. मुख्यपृष्ठ . आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय. जीओआय (2020) ऑनलाईन उपलब्ध: http://www.mohfw.gov.in/ .

धन्यवाद